

Recenzja pracy doktorskiej z dziedziny sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne(zrealizowanej pod opieką promotorską prof.Ewy Zawadzkiej),oraz dorobku artystycznego mgr Małgorzaty Futkowskiej, sporządzona w związku z przewodem doktorskim wyżej wymienionej kandydatki na wniosek Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, Wydział Artystyczny.

Podstawowe informacje o doktorantce

Pani mgr Małgorzata Futkowska urodziła się w Opolu w 1975 roku. Jest absolwentką ASP we Wrocławiu, Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa Przemysłowego, Kierunek Wzornictwo.Dyplom uzyskała w 2001 roku w Pracowni Projektowania Form Przemysłowych, a aneks do dyplomu zrobiła w Pracowni Malarstwa. Kolejne lata 2011-2013 to kontynuacja zainteresowania malarstwem, podjęła studia podyplomowe wASP w Krakowie w pracowni rysunku i malarstwa. Od 2013 roku Doktorantka rozpoczęła studia w ASP w Katowicach na Środowiskowych Studiach Doktoranckich, niestacjonarnych w dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej, sztuki piękne w zakresie; malarstwo.W 2013 roku Pani Futkowska podjęła pracę na Politechnice Opolskiej Wydział Budownictwa i Architektury, Katedra Architektury i Urbanistyki, prowadząc zajęcia w zakresie rysunek odręczny, a od 2003 roku pracuje jako nauczyciel przedmiotów artystycznych w Zespole Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego w Opolu.

Od 2015 roku jest członkiem ZPAP w Opolu. Podczas studiów doktoranckich Pani Małgorzata wykazywała się dużą aktywnością artystyczną, dydaktyczną i społeczną, co można przeczytać w obszernej dokumentacji autorki, gdzie zostały również odnotowane sukcesy sprzed studiów doktoranckich. W maju 2016 roku został otwarty przewod doktorski Pani magister Małgorzaty Futkowskiej.

Ocena dorobku artystycznego

Pani mgr Małgorzata Futkowska od czasów ukończenia studiów w 2001 roku na ASP we Wrocławiu czynnie uczestniczy w realizacji projektów własnych, wystaw indywidualnych, zbiorowych, bierze udział w licznych konkursach i działaniach artystycznych, jak również dydaktycznych. Zorganizowała 10 wystaw indywidualnych, brała udział w ponad 50 wystawach zbiorowych w kraju i poza granicami (w tym 10-ciu po otwarciu przewodu). Uczestniczyła w licznych konkursach o zasięgu Ogólnopolskim i Międzynarodowym. Otrzymała m.in. w 2015 roku stypendium Rektora ASP w Katowicach dla najlepszego doktoranta, finalistka Ogólnopolskiego konkursu „Ale Sztuka” Młode Polskie Malarstwo, CSW Kraków 2015. Otrzymała nagrodę za poszukiwania kolorystyczne, „Salon Jesienny 2003” Galeria Sztuki Współczesnej, Opole 2003. W 2002 roku Nominacja do Międzynarodowej wystawy, „Allergy to Grey” Londyn.

Uczestniczyła w pięciu plenerach i czterech warsztatach Działań Kreatywnych i warsztatach Twórczych o zasięgu międzynarodowym.

Prace doktorantki znajdują się w 20-stu publikacjach, w tym ośmiu już po otwarciu przewodu doktorskiego, oraz 15-stu publikacjach internetowych, w tym 4-ech zagranicznych.

Pani Małgorzata Futkowska brała również udział w Ogólnokrajowej Konferencji Naukowej na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w 2017 roku. Wygłosiła referat na temat, „Krajobrazy pamięci w kontekstach społecznych i kulturowych”. Doktorantka posiada dorobek dydaktyczny.

Od 2003 roku pracuje jako nauczyciel w Zespole Państwowych Placówek kształcenia Plastycznego w Opolu, ucząc rysunku, malarstwa, reklamy wizualnej, podstaw projektowania, a od 2013 roku

na Politechnice Opolskiej na Wydziale Budownictwa i Architektury i Urbanistyki, prowadząc zajęcia w zakresie rysunek odręczny.

Udziela się również społecznie w ZPAP w Opolu, jako Członek Zarządu.

Rok 2011, jak sama pisze był dla niej przełomowy. Wówczas dostała się na studia podyplomowe, kierunek malarstwo na ASP w Krakowie, a 2013 rok to kolejny przełom, rozpoczęcie studiów doktoranckich na ASP w Katowicach. Od tego momentu wydaje się, że doktorantka nie tylko uświadamia sobie jaką rolę odgrywa w Jej życiu malarstwo, ale już wtedy jej zainteresowania skierowane są wokół tematu pamięci, który ewoluował przez kilka lat, by otrzymać ostateczną formę w postaci tytułu pracy doktorskiej, „Anamnesis- (Re) Konstrukcja obrazu naocznego i pamięciowego”.

Odnoszę wrażenie, analizując kolejne etapy twórczości Pani Małgorzaty Futkowskiej, że droga prowadząca przez trzy uczelnie, zaczynająca się od kierunku projektowego, by doprowadzić doktorantkę do jej pasji głównej, czyli malarstwa ,była potrzebna. Kilkuletnie poszukiwania, rozpoczęte od uprawiania sztuki nieprzedstawiającej w okresie krakowskim, skierowały Futkowską (na studiach doktoranckich) ku znalezieniu własnego indywidualnego i bardzo osobistego języka wypowiedzi ,który sędzę stanowi wartościową część poszukiwań i może być właściwym kierunkiem na przyszłe lata w Jej pracy twórczej.

Tytuł pracy doktorskiej, jak pisze doktorantka uległ z czasem wielu przekształceniom i modyfikacjom, nosząc wcześniej nazwy „Szczeliny pamięci”, „Terytoria pamięci” . Również kształt samej pracy doktorskiej zmienił się, pierwotnie były to kompozycje kolażowe, gdzie Artystka wklejała fragmenty materiałów, czy stosowała faktury .

Dociekliwość i niedosyt podczas pracy skłoniły Ją do sięgnięcia i analizy tekstów filozoficznych, które spowodowały zrewidowanie tematu, którego bohaterem była pamięć , jak i wypracowanie koncepcji prac malarskich i co za tym idzie samego tytułu.

W pogłębieniu pracy artystyczno-badawczej bardzo dużą rolę odegrały realizowane kolejne wystawy indywidualne, które modyfikowały określenie tematu, n.p., „Czy wspomnienie może być

rzeczywistością symulowaną?-badania nad sensoproduktywnym połączeniem obrazu naocznego i pamięciowego”, czy same tytuły wystaw jak np. „Punctum”, „Symulakrum”, „Terytoria pamięci”, „Pamięć selektywna”.

Słowo Anamnesis, które pojawia się w ostatecznym tytule pracy doktorskiej jest wynikiem bardzo świadomej analizy, studiowania licznych pozycji z zakresu filozofii, nauk humanistycznych historii sztuki, jak również badań prowadzonych nad twórczością artystów, zajmujących się tym problemem. Wydaje się, że przełomem w pracy było użycie słowa „anamnesis” przez Aleksandrę Burek, autorkę książki p.t. *Zakryte przez ciało*. O refleksjach platońskiej idei pamięci w kulturze współczesnej, w której autorka szeroko omawiała koncepcję anamnezy. Anamnesis, jako proces przywoływania wspomnienia, które powstaje na skutek pracy pamięci, zawierał w sobie pierwiastek fikcji. Również zagadnienia Jacques a Derridy, mówiące, że „każda dekonstrukcja jest tak naprawdę nową konstrukcją, spowodowały zbudowanie ostatecznego tytułu pracy przez Artystkę. To ciekawe odkrycie, jak pisze autorka dawało szerszy kontekst dla prowadzonych przez Nią prac badawczych wokół tematu pamięci.

Fotografia stała się punktem wyjścia dla rozważań i poszukiwań twórczych. Cytując doktorantkę „*zdjęcia ożywiały moją pamięć*”.

Doktorat składa się z jedenastu prac, kompozycji autorskich, fotograficznych, wydrukowanych na płótnie. Ostateczny efekt, to połączenie wydruku czarno-białego z malarstwem olejnym.

Kompozycja obrazów, to różnorodne formy figuracji, które na drodze oczyszczania fotografii z nadmiaru jej informacji zostało wyodrębnione *punctum* (jak pisze autorka). Przygotowane elementy z fotografii, pozyskane z albumów rodzinnych, zdjęć znajomych, jak również z mass mediów drukowała na płótnie. Ciekawą zasadą w pracy było to, by tych elementów nie zamalowywać, pozostawić nietkniętymi, jako *noemat, to było*”. W ten sposób autorka podkreśla ich dokumentalny charakter, w postaci zapisu fotograficznego, to ciekawy i przekonujący zabieg. Dlaczego pani Małgorzata zdecydowała się na użycie takich technik, dlaczego prace malarskie połączyła z fotografią? Takie pytanie zadałam sobie nie mając

w rękę pracy teoretycznej. Po analizie tekstu nie tylko zrozumiałam i przekonałam się ,ale mam również prywatną refleksję na temat połączenia tych dwóch technik, a szczególnie jaką rolę w kontekście tematu pamięci odgrywa fotografia. Sądzę, że to była właściwa decyzja w podjętym temacie, by móc przekazać obrazy zapamiętane i nie stracić ulotnych emocji.

Doktorantka cytuje Rolanda Barthesa, który bardzo trafnie zauważa siłę oddziaływania tylko niektórych ,wybranych fotografii na odbiorcę. Pisze on o wewnętrznym magnetyzmie niektórych wybranych zdjęć, które posiadają swoiste „*punctum*” „*Punctum jakiegoś zdjęcia, to przypadek, który w tym zdjęciu celuje we mnie*” *fotografia nie jest kopią rzeczywistości, a jedynie jej emanacją, a więc przez to obrazem wyobrażonym*” , w odróżnieniu od pozostałych form obrazowania fotografia nie mogłaby zaistnieć bez realnego przedmiotu jej odniesienia” koniec cytatu

Praca doktorska Pani mgr Małgorzaty Futkowskiej jest wynikiem bardzo mocnych i smutnych zdarzeń w jej życiu, ale według mnie to właśnie one spowodowały, sprowokowały i doprowadziły Ją do odnalezienia swojego prawdziwego miejsca w obszarze sztuki. Jestem przekonana i wielokrotnie podkreślałam to, że największą siłę oddziaływania posiada sztuka, która wychodzi z głębi , z wnętrza twórcy i jest częstokroć wynikiem silnych, nie zawsze miłych przeżyć artysty.

Doktorantka bardzo rzetelnie prowadziła analizę i badania dochodząc do ciekawych, wartościowych odkryć. Chęć dotarcia poza oglądany kadr fotografii, sprowokowała ją do tworzenia zupełnie nowych, autorskich kompozycji kolażowych obrazu. Ciekawym zabiegiem, silnie działającym na odbiorcę w tym cyklu jest ingerowanie w wizerunek postaci, czasami jest to zupełnie puste miejsce ,gdzie znajdować powinien się portret. Innym razem głowa ludzka zastąpiona dużym liściem, głową zwierzęcia, czy postacią z jej ulubionych bajek, Misia Uszatka. Analizowanie pracy doktorskiej , to jak czytanie prywatnego pamiętnika autorki .

Momentami czujemy się zawstydzeni, że dopuszcza nas tak blisko, ale czy o to chodziło doktorantce? Myślę, że nie. Autorka realizując ten cykl prowadziła wewnętrzny trudny, do bólu uczciwy dialog ze sobą w wyniku którego powstała ta seria oryginalnych prac. Istotnym elementem

i wartością tej pracy jest również użycie wspomnień w postaci fotografii członków rodziny. To chyba najsilniej działające obrazy na odbiorcę. Należy również podkreślić, że przeprowadzone, bardzo długie i szczegółowe badania oraz liczne poszukiwania wpłynęły pozytywnie na dojrzałość i ostateczny kształt pracy doktorskiej.

Kilka słów o stronie technicznej.

Tak jak wcześniej podkreślałam wybór i połączenie fotografii z malarstwem olejnym nie budzi moich wątpliwości i uważam, że jest tożsamy z tematem pracy i tylko to połączenie mogło zostawić zauważalny ślad osobistego przeżycia doktorantki.

Część teoretyczna rozprawy jest wnikliwą, merytoryczną analizą podjętego problemu. Autorka opisuje skrupulatnie założenia, temat doktoratu, oraz liczne badania prowadzone w ostatnim okresie. Rozprawa napisana jest dojrzałym językiem, podzielona na rozdziały, co pogłębia przejrzystość, czytelność i właściwy przekaz autorki. Pani Futkowska klarownie wyjaśnia podjęty problem, przeprowadza dojrzałą analizę, odpowiada na postawione sobie pytania, co jest wynikiem szczegółowych badań. Ukazuje bardzo dobrze tło filozoficzne, socjologiczne, historyczne wraz z obszerną bibliografią, przykładami, również w postaci reprodukcji prac. Dysertacja nie tylko stanowi uzupełnienie pracy praktycznej, ale znacznie ją wzbogaca. Doktorantka w pracy teoretycznej stawia wiele ciekawych tez (opartych na wnikliwym studiowaniu i analizie problemu), które mogą być ciekawym uzupełnieniem dotychczasowych rozważań w obrębie tematu podjętego przez autorkę.

Z dużym zainteresowaniem zapoznałam się z częścią teoretyczną i jej autorskimi tezami. Cennym elementem pracy jest również pokazanie całej drogi, jej zmian i dojścia do efektu końcowego. W rozdziale p.t., „Tożsamość” autorka pisze cytując Martina Heideggera „*pamięci nie da się odrzucić, jak starego płaszcza, gdyż utrata pamięci to utrata tożsamości*” koniec cytatu.

Stwierdzenie może oczywiste dla wielu, ale warto czasami sobie o nim przypomnieć.

I na koniec jeszcze jeden cytat z części teoretycznej pracy doktorskiej;

„To pamięć konstytuowała te dzieła, była jedynym medium, które je kreowało”

konkluzja

Po analizie i wnikliwym zapoznaniu się z rozprawą doktorską p.t. Anamnesis-(Re)Konstrukcja obrazu naocznego i pamięciowego stwierdzam, że stanowi ona oryginalną, wartościową propozycję artystyczną, a część teoretyczna jest wnikliwą i wyczerpującą jej częścią, świadczącą o ogólnej wiedzy teoretycznej w zakresie sztuk plastycznych. W związku z tym opowiadam się za nadaniem Pani mgr Małgorzacie Futkowskiej stopnia doktora w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie sztuki piękne.

Elżbieta Banecka

